

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Комисия по икономическата
политика

Изх. № 227-00-27
София, 19.09 2002 г.

908-8934

БЪЛГАРСКА ТЪРГОВСКО
ПРОМИШЛЕНА ПАЛАТА
Вх. N 1442
дата 20.09.2002

*В Заповед
конт. пренесен
по 3-та глава
20.09.02*

ДО
Г-Н БОЖИДАР БОЖИНОВ - ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
БЪЛГАРСКА ТЪРГОВСКО-ПРОМИШЛЕНА ПАЛАТА
Гр.София-1000, ул. "Парчевич", 42

Г-Н АЛЕКСАНДЪР БАНЕВ - ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
БЪЛГАРСКА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКА
И ЗАНАЯТЧИЙСКА КАМАРА
Гр.София-1000, ул. "Парчевич", 42

К о п и е: Г-Н БОЖИДАР ДАНЕВ – ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
БЪЛГАРСКА СТОПАНСКА КАМАРА
Гр. София-1000, ул. "Алабин", № 20

Г-Н РАНГЕЛ ЧОЛАКОВ – ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
БЪЛГАРСКА ЗАНАЯТЧИЙСКА КАМАРА
Гр.София-1303, бул.Сливница № 134

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА,

С редица писма, получени в Народното събрание и в Комисията по икономическата политика, изпратени от Българска търговско-промишлена палата и от Националната предприемаческа и занаятчийска камара, двете организации изразяват становище за наличие на сериозни проблеми и настояват за извършване на "принципни промени" в Закона за занаятите. Без да е възможно и необходимо да се вземе отношение по всички изразени предложения и критики по закона, на проведена среща с представители на БТПП и БПЗК беше акцентирано на необходимостта да се получи яснота относно задължителността на регистрацията в регистрите на занаятчиите, които ще се водят от бъдещите Регионални занаятчийски камари, а до момента на тяхното учредяване се водят от съответните областни управители. По този въпрос може да бъде изразено становище, което не е тълкуване на волята на законодателя и няма силата на надлежно тълкуване на закона.

Законът за занаятите урежда изискванията и условията за извършване на занаятчийска дейност. Занаятчийската дейност е самостоятелен вид стопанска дейност, изрично извадена от обхвата и приложението на Търговския закон, но преди приемането на Закона за занаятите липсва законова регламентация на тази материя. В мотивите към законопроекта неговите вносители са посочили, че "са въведени понятията занаят, занаятчийски начин, занаятчийско предприятие, чрез определянето на които се цели отграничаване на занаятите като стопанска дейност от предприятията, водени по търговски начин и уредени в Търговския закон". Законът за занаятите е приет 10 години след приемането на Търговския закон, поради което това "изоставане" определено е

затруднило създаването на по-опростен нормативен модел и е наложило съобразяване и синхронизиране на този закон със заварената и действаща законова уредба, в това число основно Търговския закон, Закона за професионалното образование и обучение, Законът за малките и средните предприятия и др.

Законът за занаятите дава възможност на лица, които считат себе си за занаятчии, а не търговци, искат да извършват стопанска дейност по занаятчийски начин и отговарят на законовите изисквания за това, да се обединят в занаятчийски камари. Собствениците на занаятчийски предприятия, несамостоятелните майстори, калфите и чираците са членове по право на съответната регионална занаятчийска камара, която от една страна осъществява функции, възложени ѝ от държавата със закон, а от друга е основна форма за самоорганизиране и за представителство на общите им интереси.

Регионалните и националната занаятчийски камари са юридически лица, специално създадени със Закона за занаятите, по характер и предназначение те не са браншови, работодателски или синдикални организации и не са подчинени на режима на Закона за юридическите лица с нестопанска цел. Занаятчийските камари са самодейни публични тела (субекти на административното право), които изпълняват възложените им от държавата и техните членове функции по управление на занаятчийството.

Една от основните публични функции, които законът възлага на камарите, е воденето на регистрите на занаятчиите и на майсторите, калфите и чираците (всички регистри са публични), но има и други - организирането и провеждането на занаятчийското обучение, изпити за калфи и майстори, издаване на свидетелства и др.

Правото да се извършва стопанска дейност и под каква форма е въпрос на преценка и решение на всеки самостоятелен субект и този принцип не е нарушен в никаква степен със Закона за занаятите. Всяко лице има право да реши само какъв правен способ да избере и каква форма най-добре отговаря на неговите интереси и възможности. Така всяко лице има право да избере да бъде: търговец, за което се изисква регистрация по реда на Търговския закон или по Закона за кооперациите; занаятчия, за което се изисква регистрация по Закона за занаятите; селскостопански производител, за което важат други изисквания и т.н. В тази връзка всяко лице, което е избрало да осъществява стопанска дейност като занаятчия по занаятчийски начин, е задължено да се регистрира в регистъра на занаятчиите. За занаятчията, както и за търговеца, трябва да има съответна правоорганизационна форма на установяване и удостоверяване на това му качество и тъй като за занаятчиите не се прилага регистрацията по Търговския закон, резонно е да се установи адекватна регистрационна форма. Законодателят е проявил модерно мислене и авансово се е доверил за това на организации, създадени и управлявани от самите занаятчии, като е предписал със закона основните изисквания и формата на регистъра.

Задължението за вписване в регистъра на занаятчиите не е нарушение на правото на свобода на сдружаване, а е правен регламент, въведен със закон в обществен интерес, който не създава по-големи тежести, напротив – той е по-облекчен от изискването за регистрация например по Търговския закон. Създаването на тази форма дава възможност на лицата, които искат да извършват стопанска дейност по занаятчийски начин и отговарят на условията за това, да не се регистрират като търговци и да са задължени да водят стопанската си дейност по търговски начин, тъй като е достатъчно да бъдат вписани само в регистъра на занаятчиите.

По въпроса за правото на сдружаване, поставен от БТПШ и БПСК във връзка с организациите на занаятчиите, от важно значение е и становището на Конституционният съд, който в редица конституционни дела разглежда различни аспекти на правото на сдружаване, на конституционно допустимите основания за неговото ограничаване и на особеностите на членството в организации, създадени със закон и натоварени с публични

функции. Без да се прави анализ на съдебната практика на КС, можем да се спрем на Решение № 29 от 11.11.1998 г. по конст.дело № 28/98 г. на КС, в което съдът е отхвърлил искане за обявяване на противоконституционност на текстове от Закона за съсловните организации на лекарите и стоматолозите, касаещи задължителното членство в БЛС и ССБ. Считаме, че аргументите и съжденията на конституционните съдии по поставения казус в това дело са съотносими към характера на членството на занаятчиите в регионалните занаятчийски камари. Аналогично на разглеждания там закон, със Закона за занаятите също се създават организации – регионални занаятчийски камари, които отговарят на използваната формулировка “корпорации на публичното право със задължително членуване в тях”, в случая членуват занаятчиите. Конституционният съд е приел, че “тези корпорации разполагат с известни публичноправни функции за организиране, контрол и дисциплинарна власт” спрямо своите членове (в онзи случай лекари и стоматолози, в нашия – занаятчиите), и продължава “така че свободата за сдружаване, прогласена от чл.44, ал.1 на Конституцията не важи за тях: те се създават с нормативен акт, а не чрез доброволно съгласие на членуващите в тях.” По-нататък в т.3 на същото решение нашият КС се позовава и на становището на Германския федерален конституционен съд и на германската доктрина по този въпрос, като при изброяването на примери за “камари” на публичното право изрично са посочени и тези на занаятчиите. Ако отворим една скоба трябва да се напомни, че в работата по българския Закон за занаятите подробно е проучен и ползван именно опитът на Германия в организацията на занаятчийството. Без да бъде инкорпорирано тук цялото решение на КС, не може да не се цитира следното: “Образуването на различни корпорации с публичноправни елементи е въпрос на законодателна целесъобразност, така че не е обусловен от изрична конституционна разпоредба. По самото си естество Конституцията не може да изчерпи и не трябва да изчерпи допустимите организационни форми”.

Законът за занаятите не ограничава конституционното право на свобода на сдружаване, тъй като в нито една разпоредба не съдържа забрана за членовете на регионалните занаятчийски камари да членуват в каквито искат други организации – професионални, браншови, синдикални, спортни и др. Също така Законът за занаятите не задължава лицата да станат занаятчиите като единствено възможна форма и условие за извършване на стопанска дейност и не ограничава правото на труд и свобода на избор на професия и място на работа. Лица, които не желаят да бъдат регистрирани по Закона за занаятите, могат да изберат търговски начин за извършване на стопанска дейност и за тях е напълно достатъчно да имат своята регистрация като търговци. Но правейки такъв избор, те нямат право да се наричат занаятчиите и да се позовават в своята дейност на атрибутите и на регламентите, отнасящи се към занаятчийството. Това разбиране на законодателя е последователно отразено в редица разпоредби и отговаря на възприетия цялостен дух и философия на закона. Съгласно чл.4, ал.1 от закона, вписването на собственика на занаятчийското предприятие в регистъра на занаятчиите е условие за самостоятелното упражняване на занаят. В чл.11 това правило е повторено - всеки собственик на занаятчийско предприятие е длъжен да се регистрира в регионалната занаятчийска камара, в района на която иска да извършва занаятчийска дейност. Поставянето на разпоредбата на това систематично място я ориентира достатъчно ясно към лицата, които вече са се самоопределили като собственици на занаятчийски предприятия, които искат да осъществява занаятчийска дейност и за да имат право на това е необходимо да се регистрират. Трябва да се подчертае и следната особеност - регистрирането освен като задължение, трябва да се разглежда и като право – то се извършва не административно по външно усмотрение, а по искане на съответното лице. Ако подалят искането за регистрация отговаря на законовите изисквания, не може да му бъде отказано вписване в регистъра, няма никакво място за преценка по целесъобразност

извършващите вписването и няма предпоставки за създаване на допълнителни затруднения и изисквания към заявителите и за корупция. Законът въвежда заплащане на такси за регистрация, каквито се предвиждат във всички аналогични случаи, чиито размер се определя от МС, а не е правомощие на занаятчийските организации. Очакванията са таксите да не представляват особена тежест за занаятчиите, тъй като предназначението им е само да покрият разходите за обработката на документите, вписването в регистъра и издаването на удостоверение.

Вписването в регистъра на занаятчиите не означава, че лице, вече регистрирано по Търговския закон, което е собственик на занаятчийско предприятие, трябва да заличи регистрацията си в търговския регистър, за да бъде регистрирано по Закона за занаятите. В това отношение законодателят напълно се е съобразил с посоченото по-горе обстоятелство, че през последните 10 години единствената подходяща възможност за извършване на стопанска дейност, която масово се използваше и от занаятчийци, беше формата на търговец. Сред възможните групи собственици на занаятчийски предприятие, съдържащи се в чл.22 от закона, са посочени и търговски дружества – събирателно дружество, командитно дружество, ООД, а също и кооперация. Такава възможност не съществува за акционерните дружества по разбираеми причини, както и за едноличните търговци, тъй като те са търговци-физически лица. Физически лица могат да бъдат собственици на занаятчийски предприятия, ако са вписани като майстори (т.нар. самостоятелни майстори). Дали те ще заличат регистрацията си по Търговския закон или не е въпрос, който не се третира от Закона за занаятите.

На настоящия етап все още регистрите на занаятчиите и на майсторите се водят от областните управители, които са натоварени с тази дейност до учредяване на съответните районни занаятчийски камари. Това е формата, под която държавата е поела ангажимента да подпомогне началният процес на формиране на занаятчийството. Разпоредбите на §3, ал.2 и §4 са с характер на преходни, те имат за цел да маркират механизъм и изисквания, при които да започне процесът на самоопределяне и регистриране на лица, които отговарят принципно на законовите изисквания. Специално за майсторите са приети приравнителни на майсторски изпит критерии, основани на образователна степен и практически опит в съответния занаят. Вписаните по този начин лица в регистъра на занаятчиите формират състава на учредителите, а заедно с вписаните майстори – основната част от членовете на бъдещите регионални камари, които след своето създаване ще продължат да водят тези два регистъра, както и ще работят за настъпване на съответните предпоставки за водене на регистрите и на чираците и калфите, за да има възможност да се допълни съставът на камарите с представители на тези категории лица и процесът на структуриране да бъде завършен.

Считаме, че институциите и заинтересованите организации и лица трябва да полагат усилия за професионално и обективно разбиране за закона и практическото му реализиране, за да може да се очакват положителни за занаятчийството и за цялото общество резултати от неговото действие. Оставаме отворени за дискусии по възникнали въпроси и за обсъждане на аргументирани предложения за подобряване на закона и за решаване на породени в практиката проблеми.

С уважение,

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО ИКОНОМИЧЕСКАТА
ПОЛИТИКА:**

(Валери Димитров)